

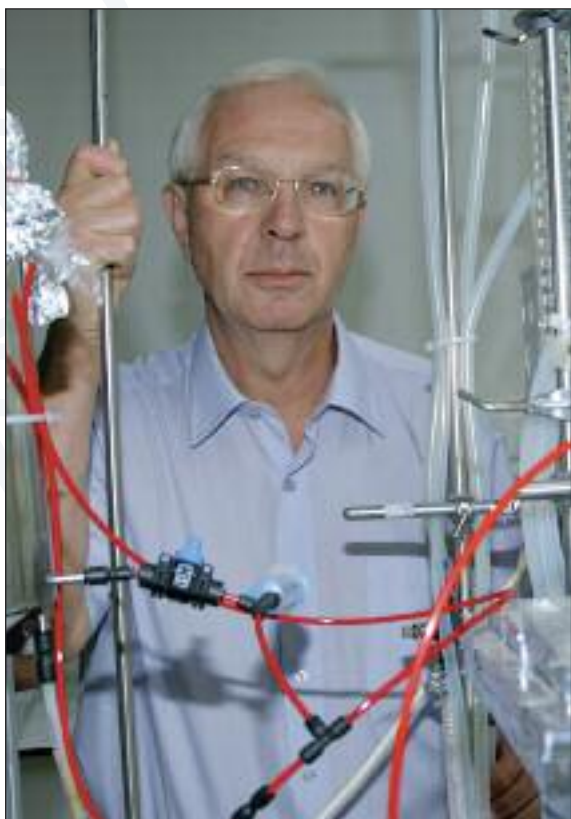
Mimořádné vydání
k volbě nového
předsedy AV ČR.
Na titulní straně
akvarel
Inky Delevové
s motivem znělky
Akademie věd
České republiky.

KANDIDÁTI NAVRŽENÍ NA FUNKCI PŘEDSEDY AV ČR

Prof. Ing. Jiří DRAHOŠ, DrSc., dr. h. c.

Prof. MUDr. Eva SYKOVÁ, DrSc.

PŘÍPRAVA JMENOVÁNÍ PŘEDSEDY AKADEMIE VĚD ČR NA FUNKČNÍ OBDOBÍ 2009–2013

Jak jsme slíbili v úvodu zářijového čísla *Akademického bulletinu*, předkládáme vám dnes mimořádné vydání našeho časopisu věnované výlučně přípravě jmenování předsedy Akademie věd ČR, který by se měl ujmout této funkce dne 25. března 2009 a vykonávat ji po další čtyři roky do března 2013.

Ještě než se seznámíte s charakteristikami navržených kandidátů a s jejich programovými prohlášeními, je třeba připomenout tyto základní skutečnosti:

- Předseda Akademie věd ČR je čelným představitelem Akademie a správcem její rozpočtové kapitoly. Postavení předsedy, jeho pravomoci a úkoly blíže vymezují § 10 zákona č. 283/1992 Sb., o Akademii věd České republiky, v platném znění, a články 6–9 Stanov Akademie věd ČR schválených usnesením vlády ČR ze dne 24. května 2006 č. 614 a platných od 1. ledna 2007.
- Podle novelizovaného zákona o Akademii věd ČR, který se tentokrát uplatní poprvé, jmenuje předsedu Akademie věd ČR prezident České republiky z členů Akademického sněmu AV ČR na návrh tohoto Sněmu, který projednává a prezidentu České republiky předkládá vláda České republiky.

- Kandidáta na funkci předsedy Akademie věd zvolí XXXIII. zasedání Akademického sněmu, které se bude konat dne 16. prosince 2008. Bude volen ze dvou návrhů, které Sněmu předložila shromáždění výzkumných pracovníků pracovišť Akademie věd ČR.
- Návrh, schválený Sněmem, pak projedná vláda České republiky a předloží jej k rozhodnutí prezidentu České republiky. Pokud prezident republiky návrh schválí, měl by se nově jmenovaný předseda ujmout funkce současně s novými členy Akademické rady a Vědecké rady Akademie věd ČR, kteří mají být zvoleni na dalším, XXXIV. zasedání Akademického sněmu dne 24. března 2009.

Seznam navržených kandidátů do funkcí členů Akademické rady a Vědecké rady Akademie věd ČR uveřejníme v příloze *Akademického bulletinu* č. 2/2009. ■

Redakční rada Akademického bulletinu

S PROF. RUDOLFEM ZAHRADNÍKEM K VOLBĚ PŘEDSEDY

V životě Akademie věd České republiky se blíží další přelomové období – volby nového vedení. Do čela Akademie, která sestává z 54 v ní sdružených veřejných výzkumných pracovišť, se postaví nová osobnost, aby ji vedla nejen ku prospěchu vědy, ale dodávala jí také společenskou váhu a prestiž. Už samo jmenování předsedy Akademie věd ČR prezidentem republiky prozrazuje, že se jedná o funkci zásadního významu v mimořádné instituci, jež se zaměřuje na poznání v širokém spektru přírodních, technických, humanitních a sociálních věd. Jakkoli se dnešní výzkum vede na mezinárodní úrovni, musí současně respektovat aktuální potřeby české společnosti a domácí kultury. Akademie věd se podílí na rozvoji vzdělanostní společnosti – výchovou mladých badatelů v rámci doktorských studijních programů i pedagogickou aktivitou svých pracovníků na vysokých školách. Mezinárodní projekty i výměny pracovníků s partnerskými institucemi upevňují zapojení české vědy do mezinárodního kontextu.

Pane profesore, Vy sám Akademii neustále s láskou a pozorností sledujete. Vždyť jakožto její čestný předseda to máte i v „popisu práce“. Zajímalo by mne, jak vnímáte postavení naší vědecké instituce od převratných devadesátých let, přes její osamostatnění, reorganizaci a vývoj až po dnešní dobu, kdy došlo ke změně na veřejné výzkumné instituce?

Jako správní demokraté trávíme více doby nadáváním na okolnosti, na vládu, na politickou reprezen-

taci než konstatováním, že se máme vlastně velmi dobře. Jednak jsme takřka skandálně svobodní a jednak kdo chce, je pracovitý, ten má hezké pracovní možnosti v rámci celého světa. Obchody přetékají zbožím... To je krásné, až na to, že velká dávka blahobytu podporuje degeneraci. Nedá se s tím nic dělat. To neznamená, že bychom měli žít v hladu nebo bídě, ale jsme prostě zhýčkaní okolnostmi. Pozice Akademie věd je formálně hezká, ale ve skutečnosti naše politická reprezentace

stále netuší, co tato země v oblasti univerzit a ne-univerzitního výzkumu potřebuje. Je to trochu smutné.

Vědečtí pracovníci v uplynulých týdnech vybírali ze svých řad člověka, který bude v následujících čtyřech letech jejich předsedou. Repräsentace Akademie věd směrem k představitelům státu, „laické“ společnosti, získávání toho, co ke svému životu potřebuje a následně čím pak společnosti přispěje, to je právě jednou z úloh osobnosti v jejím čele. Jaká by taková osobnost měla být?

Taková instituce, jakou je AV ČR, má mít v čele bytost skutečně renomovanou, na slovo vzatého učenice moderního typu. Tedy nezapomínajícího příliš deštníky. Člověka, který je navíc velice harmonickou osobností. Člověka, který je vlídný a kdykoli to jde, je spíše na straně laskavosti, ale současně vyžadující naprosto energicky a neústupně pořádek, fungování a produktivitu. Bylo by nehezké tomu říct cukr a bič, ale je nutné budovat přátelskou kolegiální atmosféru a současně zůstat neústupný v plnění služebních věcí. Nemyslím jen naivní formální kritéria, ale každá skupina, každý ústav a instituce musí zanechat patrnou zřetelnou stopu. Člověk v čele Akademie musí být od svého stvoření typ naprosto neúplatný.

V této době, kterou jako by předznamenávaly skandály a aféry, se nemohu nezeptat: „Existují dnes vůbec ještě neúplatní lidé?“

Ale ano, i když ubývají. V badatelské vědecké komunitě je to ale celkem slušné, ačkoli neříkám, že úplně v pořádku. Předsedou musí být člověk, který opovrhne ovlivňováním vlastní kariéry jakýmkoli nerytířskými prostředky. Má mít renomé doma i ve světě, čemuž nesmí napomáhat byť pomyslením na nějakou přímluvu ve svůj prospěch. Měl by mluvit plyně alespoň třemi jazyky. Také musí být naprosto pracovitý, aniž by to na něm bylo vidět – nesmí působit udýchaným dojmem.

Dnes se hodně hovoří o tom, že organizace by měly řídit zkušení manažeři, aniž by záleželo na odborném zaměření firmy.

O tom mluví lidé, kteří jsou nekvalifikovaní a nevědí, o čem mluví. Když se někdo ocitne v čele instituce, jako je univerzitní nebo akademický ústav či fakulta, univerzita, celá akademie, je samozřejmé, že musí být prvotřídním, spontánně fungujícím organizátorem. Nevolám po tom, aby byl super polyhistor, ale udivují mě ti kolegové v Akademii, kteří

se vyznají ve své odbornosti i v hospodářství ústavu. To, co neumí, na to si musí opatřit prvotřídního člověka, se stejnými charakterovými vlastnostmi. Neúplatného.

Dnes se všechno přeměřuje penězi. Jak je to s vědou? Má se věda posuzovat „má dáti-dal“, nebo jí zůstává ještě vyšší mravní aspekt, který se penězi vyčíslit nedá?

V povaze vědy je právě touha po poznání. Ta komercializace – nic proti ní – ale když chcete dosáhnout výsledku primárně přes komercializaci, tak vyrábíte třetířadé zboží. Je špatné, když lidé hluboce neznalí vykřikují v tisku, aby se školy vedly jako průmyslové firmy. A další šmudlové budou potom chtít, aby se univerzity vedly jako firmy a patrně tam chtějí zatahovat lidi zvenku. Je-li někdo mimořádně zdatný, mají ho udělat profesorem té nebo oné školy nebo doktorem honoris causa, ale zatahování cizích lidí mi připomíná dobu po roce 1948 – od soustruhu rovnou k řízení fakulty. Lidé, kteří to prosazují – a nemysleme si, že jsme jediná země, která má produkci šmudlů, bývá to i ve světě – jenže tam je posléze utlučou čepicemi, kdežto tady by šmudlové mohli získat navrch. Také proto musí být v čele Akademie osobnost velice silná, zdatná, která se štítí kariérismu a takových věcí. Musí být čistá.

Z veřejných výzkumných pracovišť vzešly dva návrhy na představitele Akademie věd České republiky. Je potěšitelné, že na kandidátní listině se vedle sebe postavili zástupci obou polovin lidstva – žena i muž – z nichž Akademický sněm zvolí jedinou osobnost, kterou jako potenciálního předsedu navrhne ke jmenování prezidentu republiky. Životopisné profily a programová prohlášení obou kandidátů vám nabízíme na dalších stranách Akademického bulletinu.

Připomeňme ještě, že s návratem k demokracii stanul ve vedení tehdejší Československé akademie věd Otto Wichterle (1990–1992), po rozdělení Československa a vzniku Akademie věd České republiky jí ve dvou volebních obdobích předsedal Rudolf Zahradník (1993–2001), první ženou v čele vědecké organizace (a to v zemích široko daleko) se stala Helena Illnerová (2001–2005), kterou vystřídal dosavadní předseda Václav Pačes, jemuž končí funkční období na jaře 2009. ■

MARINA HUŽVÁROVÁ

Prof. Ing. JIŘÍ DRAHOŠ, DrSc., dr. h. c.

Narozen v roce 1949 v Českém Těšíně.

Vystudoval fyzikální chemii na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze, ve stejném oboru získal na tehdejší Ústavu teoretických základů chemické techniky ČSAV (nyní Ústav chemických procesů AV ČR, v. v. i.) hodnost CSc.

Od roku 1973 pracuje v Ústavu chemických procesů AV ČR, v období 1992–1995 a 2004–2005 byl zástupcem ředitele, v letech 1996–2003 zastával funkci ředitele ústavu.

Na VŠCHT Praha se habilitoval v oboru chemické inženýrství (1994), obhájil zde doktorát věd (1999) a v roce 2003 byl jmenován profesorem chemického inženýrství.

V roce 2006 obdržel čestný doktorát Slovenské technické univerzity v Bratislavě. Od roku 2005 je místopředsedou Akademie věd České republiky.

V letech 1985–1986 pracoval v rámci stipendia nadace Alexandra von Humbolta na Univerzitě Hannover ve Spolkové republice Německo; působí rovněž jako hostující profesor na Univerzitě Sao Paulo, Brazílie.

Hlavním předmětem jeho odborného zájmu jsou vícefázové chemické reaktory. Publikoval 65 původních prací v impaktovaných mezinárodních časopisech, je spoluautorem 10 zahraničních a devíti československých patentů, přednesl řadu zvaných přednášek na mezinárodních konferencích. Podle SCI je na jeho práce přes 600 citačních ohlasů. V roce 1977 získal cenu ČSAV.

Je předsedou sekce Chemické inženýrství a biotechnologie Inženýrské akademie ČR, předsedou České společnosti chemického inženýrství, místopředsedou správní rady VŠCHT Praha a členem představenstva Svazu chemického průmyslu ČR. Je

předsedou komise pro udělení hodnosti DSc. v oboru chemické inženýrství, dále členem vědeckých rad VŠCHT Praha, Fakulty chemického inženýrství VŠCHT Praha a Fakulty strojního inženýrství VUT Brno.

Byl opakovaně zvolen do prestižní funkce prezidenta Evropské federace chemického inženýrství (2006–2009), působí rovněž jako člen exekutivy World Chemical Engineering Council. V r. 2005 byl zvolen čestným členem Institution of Chemical Engineers UK. Od r. 2002 předsedá pravidelnému Mezinárodnímu kongresu chemického a procesního inženýrství CHISA. ■

Programové prohlášení

Akademie věd a vědecká excelence

S trochou nadsázky bych si dovolil říci, že pro drtivou většinu naší společnosti není vůbec podstatné, zda a nakolik je Akademie věd ČR historickou pokračovatelkou Královské české společnosti nauk či naopak údajným pozůstatkem stalinských dob. Role AV ČR musí být hodnocena z pohledu současné situace ve vědě a výzkumu a se zodpovědným výhledem do budoucnosti celé ČR. Je nepochybné, že špičkový neuniverzitní výzkum má v systému našeho výzkumu a vývoje neopominutelné místo, ostatně stejně tak je tomu v řadě dalších vyspělých států. Musíme si ale uvědomit jeden podstatný rozdíl oproti univerzitám: zatímco existence vědecky podprůměrné vysoké školy či fakulty může být odůvodnitelná jejím vzdělávacím statutem, existenci vědecky slabšího ústavu v AV lze velmi snadno napadnout a z mého pohledu jen těžko obhájit. Chci tím říci, že právě ústavy AV musejí usilovat o vědeckou excelenci, a to bez ohledu na kvalitu výzkumu v ostatních institucích. Mám ale pocit, že slovo excellence je v současné době skloňováno tak často, že dochází k jeho postupné devalvaci – je proto třeba dávat mu náležitý obsah alespoň na půdě AV ČR. Víím, že na řadě ústavů máme skvělé jedince a výborné týmy přinejmenším na evropské úrovni. Troufám si ale také tvrdit, že na našich ústavech pracují i lidé, kteří již ztratili motivaci pro špičkovou vědu (nebo ji vůbec nikdy neměli) a nejsou ani oněmi potřebnými „nosiči vody“ pro své vynikající kolegy (mohu-li použít cyklistický žargon). Rozhodně nejsem přítelem mechanické mezioborové scientometrie (jakkoli považují promyšlenou kvantifikaci výsledků vědy za velmi důležitou) i proto, že specifickým rysem AV je značná šíře jejího vědeckého záběru, ale vědecké výstupy některých pracovišť jsou poměrně nepřesvědčivé a nedají se vysvětlit ani „jinými oborovými publikačními zvyklostmi“. AV ČR je soustavou vědeckých ústavů a za jejich vědeckou produkci mají plnou zodpovědnost příslušné orgány, tedy ředitelé a rady pracovišť. Nově zvolená Akademická rada (samozřejmě ve spolupráci s Vědeckou radou AV) bude muset zvýšit tlak na vedení ústavů tak, aby spojení pojmů excelence a Akademie věd bylo něčím zcela přirozeným. Výsledkem by měla být daleko selektivnější podpora pracovišť všech tří oblastí věd.

Legislativní prostředí

Jsem rád, že se podařilo úspěšně dokončit přechod pracovišť AV na veřejné výzkumné instituce.

Praktický život veřejných výzkumných institucí přinesl nicméně některé problémy, které tvůrci zákona mohli jen těžko předvídat. Za nejdůležitější považují otázky objevující se při zakládání podnikatelských subjektů ústavy AV. První zkušenosti ukazují, že jde o velmi složitou problematiku, která naráží na řadu legislativních omezení a dalších potíží. Tyto problémy lze částečně překonat v úzké součinnosti ústavů a Akademické rady. Bude ale nezbytné vyvíjet tlak na Radu pro výzkum a vývoj (RVV), aby tato – má-li skutečný zájem na účinném převodu výsledků výzkumu do praxe – nechala urychleně provést odbornou analýzu současného stavu a na jejím základě navrhla komplexní úpravu příslušných právních předpisů tak, aby v ČR vzniklo skutečně proinovativní prostředí.

Reformu současného systému výzkumu, vývoje a inovací považují za velmi potřebnou, způsob jejího vzniku ve mně však vzbuzuje značné rozpaky. Peníze, jako hlavní motivace i nástroj reformy, nemohou výrazně zlepšit situaci ve výzkumu a vývoji, nejsou-li součástí promyšlené koncepce. Chápu politické zadání cílů reformy, nemohu ale souhlasit s tím, že místo koncepce jsou základem reformy jen obecné výchozí teze, které nebyly podrobeny analýze ani oponentuře odborné veřejnosti, a že realizace reformy je založena na čistě administrativních postupech. Je paradoxní (nebo snad symptomatické?), že klíčový dokument upravující prostředí výzkumu a vývoje v ČR vznikl zcela nevědeckým způsobem.

Podobné výhrady mám k následně připravované novele zákona č. 130/2002 Sb. K její konečné úpravě bylo sice svoláno jednání zástupců některých resortů a podnikatelských kruhů, jeho rychlost a omezené složení jednacích stran však nemohlo nahradit důkladnou diskusi, jaká by k tak zásadním změnám byla potřebná.

Uvedená situace velmi úzce souvisí se současným složením a postavením RVV. Zde považují za důležité, aby došlo jednak k posílení postavení RVV jakožto nadresortního orgánu a dále aby se v novele zákona č. 130 udržela nově navrhovaná díkce o složení RVV, totiž, že RVV má být jmenována z předních odborníků v základním a aplikovaném výzkumu a inovacích. Současné složení RVV založené na zastupitelském principu je nevyhovující a jednoznačně omezuje její kompetentnost, akceschopnost a důvěryhodnost.

Role neuniverzitního výzkumu

Nemohu souhlasit s účelově hlášenými názory (objevují se ostatně periodicky už od začátku 90. let), že jediným řešením pro zvýšení kvality našeho výzkumu je jeho masivní přesun na univerzity. Po období mnohdy politického oddělení výzkumu od vzdělávacího procesu byla zcela pochopitelná a správná snaha posílit výzkum na univerzitách jak personálně, tak finančně. Toto posilování by se ale v žádném případě nemělo dít na úkor kvalitního neuniverzitního výzkumu, který je ostatně často přímo zapojen do vzdělávacího procesu. Univerzity mají jistě zásadní vliv (nikoli však monopol) na vzdělání a musí hrát důležitou roli i ve výzkumu a vývoji (VaV). Bylo by ale proti přirozenému vývoji, kdyby se univerzity měly stát dominantním či dokonce jediným aktérem na poli VaV v ČR – vždyť role neuniverzitního výzkumu historicky vzrůstá nejen u nás, ale i v řadě dalších vyspělých zemí. Jedno univerzální řešení (věda a výzkum pouze na univerzitách) nepostihne vše – síla je vždy v rozmanitosti a flexibilita je koncepčně lepší než nepromyšlená koncentrace. Obávám se ale, že v současných debatách o vztahu univerzitního a neuniverzitního (ale i základního a aplikovaného) výzkumu nejde ani tak o kvalitu a výkonnost českého VaV, ale především a jen o peníze, a to často o peníze za každou cenu. Samozřejmě ke škodě nás všech.

V globálním pohledu jsou vzdělávání a věda úzce provázané, ale nikoli nutně personálně nebo dokonce institucionálně. Je zřejmé, že pro zajištění kvalitního univerzitního vzdělávání je vazba na výzkum zcela nezbytná. Na druhé straně, pro vynikajícího vědce je přínosná, ale nikoli nezbytná, účast na výuce, a tedy možnost ovlivňovat vzdělávací proces a výchovu dalších generací vědců. Interakci mezi vědeckou a vzdělávací prací nelze vynucovat nebo předepisovat – musí jít vždy o iniciativy zdola. Tyto iniciativy by však měly být oboustranně podporovány (ze strany vysokých škol i AV) a měli bychom pro ně společně vytvářet vhodné podmínky. Zatím jde většinou o jednosměrný proces, tedy o účast pracovníků AV na pedagogickém procesu ve všech třech stupních studia – bylo by proto záhodno pokusit se konečně dohodnout a legislativně zakotvit i jakousi formu „sabbatical leave“ pro vědce z univerzit na pracovištích AV. Byla by nesporně přínosná pro obě strany.

Spolupráce s vysokými školami

Veřejné vysoké školy jsou logickým spojencem (ale i přirozenou konkurencí) Akademie věd v oblasti vědy a výzkumu. Během let bylo ustaveno více než 50 společných pracovišť AV a VŠ a mnohá z nich fungují přímo ukázkově; některá však byla založena spíše v důsledku jakési politické objednávky a nechtěně dokumentují, že pro aktivní spolupráci obou institucí není společné pracoviště zcela nezbytné. Určitě bychom měli i nadále podporovat *ad hoc* formování společných týmů, a to v závislosti na skutečné

potřebě (synergie, sdružení sil pro mezinárodní projekty apod.), vycházející z iniciativy zdola, bez zbytečné byrokracie a s využitím veřejnoprávního charakteru obou institucí. Společné pracoviště musí být nástroj, nikoli cíl. Pokud jde o zmíněnou konkurenci ve VaV: považuji konkurenční prostředí za jednoznačně plus, jakkoli jsem si vědom toho, že na území velikosti ČR je třeba s pojmem konkurence v základním výzkumu zacházet poněkud opatrně. Na druhé straně, při prozíravě formulovaných programech VaV, dobře nastavených pravidlech hodnocení jejich výsledků a z nich vyplývajících objektivního institucionálního financování nemám nejmenší obavy z nějakých nežádoucích duplicit výzkumných činností – přežít by měli pouze ti nejlepší.

Demografická situace v ČR a nerovné postavení AV a VŠ v doktorském studiu nedává příliš mnoho optimismu, pokud jde o vývoj množství budoucích doktorandů na pracovištích AV. Jsem rád, že existují výjimky, ale obávám se, že nepřilíh dobrá situace v řadě přírodních a zejména technických oborů se může i nadále zhoršovat. Vždy jsem považoval zrušení možnosti udělovat vědecké hodnosti a tituly Akademií věd za zásadní chybu – konkurence na tomto poli by byla nesporně prospěšná pro zvýšení kvality celé české vědy. Vzhledem ke zmíněné situaci se bude muset AV urychleně zamyslet nad větší systémovou podporou mladých zahraničních vědců, zejména postdoktorandů. Zde vidím nesporný potenciál pro další zvyšování kvality výzkumu na pracovištích.

Spolupráce AV a VŠ by se však neměla omezovat jen na společná pracoviště, projekty a doktorské studium. Měli bychom daleko intenzivněji spolupracovat na koncepčních věcech týkajících se politik pro oblast vzdělávání i výzkumu, vývoje a inovací. Měli bychom se přenést přes nejrůznější předsudky jednoho o druhém i přes občasně partikulární zájmy, scházet se co nejčastěji u jednacího stolu a snažit se společně přispět k řešení klíčových problémů naší vědy. Způsob přípravy reformy VaV a i vzrušené polemiky kolem metodiky hodnocení ukazují, že se nám to zatím moc nevede. Zlepšení této situace bude jedním z klíčových úkolů nového vedení AV.

Mezinárodní spolupráce

Mezinárodní spolupráce se stále více posouvá do oblasti společných projektů. Navzdory velmi dobrým bilaterálním kontaktům s evropskými (i mimo-evropskými) partnery jsou však výsledky AV (i celé ČR) v získávání podpory z evropských programů stále neuspokojivé. Komparativní analýzy účasti ČR v 5. RP a 6. RP řadí ČR na začátek třetí desítky mezi členskými státy EU. Přestože v prvním roce 7. RP úspěšnost ČR vzrostla, stále platí, že se podílíme na přípravě méně projektů než jiné srovnatelné státy a ani momentální vyšší úspěšnost nás neposouvá k řešení toho počtu projektů, který by

odpovídal našim ambicím v Evropském výzkumném prostoru. Pro AV je pak nesporně varujícím signálem, když v programu IDEAS, který se stává měřítkem kvality evropského výzkumu, nezískali mladí vědci z AV ani jeden vědecký projekt (a celá ČR pouze jediný!). Opět to souvisí s rehabilitací slova excelence. Není ostudou neuspět v tvrdé konkurenci nejlepších evropských mozků (zvláště s přihlédnutím k faktu, že EK mohla vybrat pouhých 3 % uchazečů o grant ERC a rozdíl na předních místech byly marginální), ale je neodpustitelné nepřihlásit se do této soutěže z pohodlnosti.

Když už mluvím o pohodlnosti – vím, že mnoha našim pracovníkům stačí k vědeckému životu finance z národních zdrojů. Přitom, kromě nesporného finančního přínosu, je účast v mezinárodních soutěžích nedílným atributem vědecké práce a udělení zahraničního grantu je většinou průkazným dokladem o evropské nebo světové úrovni týmu. Naše nízká aktivita nemůže být obhajována ani skutečností, že přílišná byrokracie EU od účasti v projektech spíše odrazuje – tato bariéra je totiž stejná i pro ty státy, které nás v řadě relevantních indikátorů předbíhají. Jistě, ve vyspělých evropských zemích mají pro komunikaci s Bruslem či psaní a koordinaci evropských projektů řadu kvalitních úředníků i osvědčených agentur, ale obdobné instituce se začínají objevovat již i v ČR. Značné rezervy existují ve využívání možností kanceláře CZELO v Bruselu i tuzemského systému pro podporu přípravy projektů 7. RP EU. Funkční systém

monitorování evropské vědní politiky sloužící k informování a podpoře pracovníků AV ČR již budujeme v Kanceláři AV.

Chci na tomto místě zdůraznit, že naše pasivita směrem k evropským projektům je nadále nepřijatelná. Je nezbytné výrazně zvýšit úsilí o zapojení do projektů Rámcových programů nejen kvůli sílícím tlakům na vyšší podíl účelového financování či hrozící stagnaci institucionální podpory AV ve střednědobém výhledu, ale zejména pro posílení vlastní konkurenceschopnosti pracovišť AV. Je třeba připravit se na otevírání a prorůstání národních grantových systémů, na společné programy v rámci sdružení jednotlivých členských států a další obdobné aktivity, které nás v dohledné budoucnosti zcela jistě čekají a které povedou zákonitě k zostření podmínek soutěží a daleko větší konkurenci. Zvýšená iniciativa jednotlivců i pracovišť bude v tomto směru nezbytná, musí být nicméně doprovázena vhodnou pomocí pracovišť ze strany Akademické rady. V současné době proto chystáme celou řadu opatření vedoucích ke zvyšování informovanosti, připravujeme další kroky v oblasti logistické podpory, včetně přímých či nepřímých konzultací, a budeme se zamýšlet i nad vhodnou formou stimulování jednotlivých pracovníků.

Hovořím zde naléhavě o potřebě zvýšení našich aktivit v rámci EU, ale svět vědy se neomezuje jen na Evropu. Měli bychom být úspěšnější i v získávání podpor z programů vypisovaných vědecky vyspělými zámořskými zeměmi, jako jsou USA či Japonsko.

Větší pozornost bychom měli věnovat rovněž spolupráci se zeměmi s prudce rostoucím vědeckým potenciálem – zde mám na mysli Čínu nebo Indii.

Hodnocení a financování výzkumu a vývoje

Nově navržená metodika hodnocení výsledků výzkumu a vývoje se dá označit jako krok správným směrem, jen pokud jde o snahu o zlepšení způsobu kvantifikace výsledků výzkumu a vývoje. Nechci na tomto místě rozvíjet polemiku s *ad hoc* (a tedy mnohdy nelogicky) navrženým bodovým hodnocením některých druhů výsledků ani s nepřijatelně zjednodušeným oborovým dělením. Řada mých vážných výhrad vůči oběma zmíněným aspektům metodiky by se dala alespoň částečně odstranit kvalifikovanou diskusí (ta se bohužel stále nekoná). V žádném případě však nemohu a nebudu souhlasit se zamýšleným čistě mechanistickým způsobem rozdělování institucionálních prostředků do jednotlivých kapitol VaV. Bez kombinace se standardními postupy uplatňovanými v zahraničí, založenými na posouzení nejen kvantity, ale i kvality výsledků pomocí panelů špičkových zahraničních odborníků, je navržená metodika nepřijatelná. Bylo by navíc zcela absurdní předpokládat, že výstup z této metodiky, tedy nepřilíš objektivně určená výše institucionální podpory pro poskytovatele, bude posléze korigován na úrovni poskytovatelů s využitím objektivnějších metod hodnocení – metodika hodnocení na obou úrovních musí být zcela konzistentní. Nejde mi při tom jen a prvořadě o peníze, které mají být takto rozdělovány. Největší nebezpečí vidím v metodicky špatném vlivu na chování aktérů VaV, kteří budou vedeni spíše ke kvantitě než kvalitě svých výstupů. I zde musí nové vedení AV pokračovat v dosavadní aktivní politice a v úzké spolupráci s VŠ prosadit změnu stávajícího stavu.

Aplikovaný výzkum a spolupráce s průmyslem

Nemyslím, že bych mohl být podezírán z podceňování důležitosti aplikovaného výzkumu – v minulosti

jsem aktivně spolupracoval na několika průmyslových projektech, jsem spoluautorem takřka dvou desítek patentů včetně zahraničních, jsem rovněž dlouholetým členem představenstva Svazu chemického průmyslu. Se znepokojením nicméně sleduji snahu některých členů RVV a jiných obdobných grémíí o zásadní omezení prostředků na základní výzkum ve prospěch výzkumu aplikovaného. Rozhodně se nebráním věcné a poučené diskusi na toto téma. Uvedené názory o nutnosti masivní podpory aplikovaného výzkumu však nejsou podloženy žádnou seriózní analýzou – o to častěji pak využívají neověřené argumenty typu „ve všech vyspělých státech je to tak“.

Kvalitní aplikovaný výzkum i transfer znalostí a technologií tento stát rozhodně potřebuje. Naprosto nezbytnou podmínkou pro aplikovaný výzkum je nicméně dostatečně silný a špičkový výzkum základní; nadměrný důraz na transfer technologií v institucích bez dobrého základního výzkumu vede velmi často jen k živení projektů pro projekty, financovaných poměrně velkoryse z nejrůznějších národních i zahraničních, většinou veřejných, zdrojů. Vyhlašujeme podporu transferu, ale mnohdy nemáme co transferovat. Stavíme inkubátory, ale nestaráme se o to, aby bylo co inkubovat. Zaklínáme se inovacemi, ale nevíme jak inovovat. Když už hovoříme o inovacích, podívejme se raději do zahraničí, např. do často vychvalovaných USA: zjistíme, že firmy v USA si na svých univerzitách cení především schopností produkovat inovační myšlenky a neočekávají od nich hotové prototypy, patenty či licence. Přenášet zodpovědnost za transfer výsledků výzkumu do praxe na samotné vědce je zcela nekorektní a neefektivní.

Výše jsem konstatoval, že zákon o veřejných výzkumných institucích umožnil ústavům lépe nakládat s duševním vlastnictvím, ale legislativní situace v oblasti transferu znalostí a technologií ještě zdaleka není uspokojivá a stále existuje řada překážek, které brání efektivní realizaci přenosu znalostí blíže k praxi. Za nejdůležitější v této souvislosti považuji další kultivaci prostředí stimuluje spolupráci mezi akademickou a podnikatelskou sférou, dokončení změn zákonných norem regulujících tuto oblast a nalezení vhodných a funkčních modelů vzájemné interakce. Je třeba urychleně zavést systém zhodnocení duševního vlastnictví vznikajícího ze základního výzkumu, v co největší míře přenést povinnosti spojené s komercializací mimo vědeckou komunitu a pomoci pracovním maximalizovat zisk ze zhodnoceného duševního vlastnictví pro reinvestice do vědy a minimalizovat přitom rizika možných ztrát.

Závěr

Pokud bych měl některým z témat uvedených výše dát prioritu, pak zcela jistě excelenci výzkumu na ústavech Akademie věd – ta je nesporně klíčem k další úspěšné existenci AV na národní i mezinárodní scéně a významně přesahuje i do dalších témat – a dále pak

koncepční spolupráci s vysokými školami v oblasti vědecké politiky, která ovlivňuje zcela zásadním způsobem celou českou vědu. Témata zmíněná v mém prohlášení nejsou samozřejmě jediná, kterým bych se v případě zvolení věnoval – s kvalitou výzkumu velmi úzce souvisejí i některá další, např. působení vynikajících zahraničních kolegů na našich ústavech. Zde se velmi těším na to, až se v čele nějakého našeho ústavu objeví ředitel ze zahraničí. Má-li k tomu ale v dohledné době dojít, nemohou orgány pracovišť jen pasivně vyčkávat s alibistickým tvrzením, že za ty peníze to přece nikdo z venku dělat nepůjde, ale musí přesvědčit své zahraniční kolegy o perspektivě a prestiži takového místa. Výše platu je jistě důležitá, ale určitě není vždy na prvním místě.

Neméně důležitými tématy s podtextem vědecké excelence jsou otázky podpory návratu špičkových mladých vědců ze zahraničních stáží, podpory originálních myšlenek (přestože mohou dočasně přinést méně započitatelných výsledků než zaběhnutá témata) a podpory skutečné kvality na pracovištích. Jistě, některé důležité nástroje podpory jsme už zavedli (např. Fellowship J. E. Purkyně či Praemium Academiae) – nyní je však třeba dbát na to, aby tyto nástroje nezplaněly a nestaly se pouhým prostředkem přerozdělování peněz, popřípadě odměňování zásluh, ale aby opravdu sloužily stanoveným cílům.

Vnímám občasnou diskusi o příslušnosti kandidátů na funkci předsedy AV k té či oné oblasti věd,

nepovažuji však tuto otázku za zásadní, protože rozhodně nejde o funkci zastupitelskou. Jsem přesvědčen o tom, že kandidát na funkci předsedy by měl být hodnocen jako osobnost, bez ohledu na vědeckou specializaci. Pokud jde o mne, vystudoval jsem a vědeckou hodnost obhájil v oboru fyzikální chemie, ale brzy poté jsem zásadně změnil odborné zaměření a věnoval se chemickému inženýrství, konkrétně hydrodynamice vířivých toků v chemických reaktorech. Zmiňuji to proto, že mám oborově poměrně blízko k některým pracovištím z oblasti věd o neživé přírodě a trochu neskromně se mohu domnívat, že jsem schopen kvalifikovaně posoudit alespoň část jejich problematiky. S oblastí humanitních a společenských věd mě pojí „pouze“ záliby v hudbě (35 let aktivního zpěvu v komorním sboru), literatuře a výtvarném umění.

Funkci předsedy AV jsem připraven vykonávat s maximální zodpovědností a plným nasazením. Dobře vím, že v Akademické radě nerozhoduje předseda, ale většinová demokracie, kterou je třeba respektovat. Na druhé straně jsem připraven své názory v Akademické radě nejen obhajovat a nést za ně plnou osobní zodpovědnost (tak jak se o to ostatně snažím ve své současné funkci), ale pokoušet se rovněž motivovat, inspirovat a koordinovat diskusi na témata klíčová pro AV. ■

Prof. MUDr. EVA SYKOVÁ, DrSc.

Narozena v roce 1944 v Rožmitále pod Třemšínem. Od roku 1970 pracovala ve Fyziologickém ústavu ČSAV, v roce 1983 založila Laboratoř neurohumorálních regulací v Ústavu fyziologických regulací ČSAV, od roku 1990 je vedoucí Oddělení neurověd v Ústavu experimentální medicíny AV ČR. V roce 1996 založila a vede Ústav neurověd 2. lékařské fakulty UK a od roku 2000 Centrum buněčné terapie a tkáňových náhrad UK, jehož součástí jsou tři ústavy AV ČR. Od roku 2001 byla třikrát zvolena ředitelkou Ústavu experimentální medicíny AV ČR a tuto funkci zastává dosud. Je rovněž předsedkyní Rady instituce. Vystudovala 1. lékařskou fakultu UK, již během studia pracovala ve Fyziologickém ústavu AV ČR a publikovala několik prací v oblasti neurověd. Titul CSc. získala v oboru Normální a patologická fyziologie ve Fyziologickém ústavu AV ČR (1976), titul DrSc. (1990), docenturu na UK 3. LF (1994) a profesuru na UK 2. LF (2000). V roce 1984 byla hostující profesorkou na Univerzitě v Heidelbergu a v letech 1985–1986 na Univerzitě v Západní Austrálii.

Hlavní oblastí jejího výzkumu je neurofyziologie mozku a míchy. Publikuje práce v neurověděch, v medicíně, v biofyzice a v makromolekulární chemii. Její práce o iontových změnách v mozkové tkáni, patofyziologických příčinách onemocnění mozku a míchy a objasnění základních mechanismů nesynaptického přenosu si získaly vysoké mezinárodní uznání. Dokladem toho je řada vyžádaných přehledných článků a kapitol v zahraničních knihách (35). V tisku má přehledný článek o difúzních parametrech mozkové tkáně v nejprestižnějším časopise *Physiological Reviews* (IF = 29,6). V posledních deseti letech publikovala řadu prací v oblasti kmenových buněk a tkáňových náhrad, které jsou oceňovány pozvanými přednáškami na mezinárodních sympoziiích a světových kongresech. V oblasti výzkumu kmenových buněk je řešitelkou pěti projektů 6. RP EU a jednoho projektu 7. RP EU.

Od r. 1976 získala 12 cen, např. dvakrát Cenu AV ČR, dvakrát Cenu České lékařské společnosti J. E. Purkyně, cenu Československé fyziologické společnosti, Cenu České společnosti pro neurovědy, Cenu nadace Janssen-Cilag za nejlepší práci v neurologii, Haškovcovu cenu Nadace Janssen-Cilag, Cenu „Lady Pro“ soutěže Českých 100 nejlepších, Purkyňovu medaili AV ČR. Za nejprestižnější ocenění považuje zvolení členkou Academia

Europea, která volí do svého středu pouze nejvýznamnější evropské vědce.

Publikovala 155 publikací in extenso v impaktovaných časopisech, 35 kapitol v knihách, je autorkou jedné zahraniční monografie a editorkou čtyř knih. Citační ohlas jejích prací je podle SCI bez autocitací více než 2470x. Je spoluautorkou čtyř patentů. Její H-index je 37.

Je členkou šesti edičních rad mezinárodních časopisů. Zastávala celou řadu funkcí v domácích a mezinárodních organizacích. V současné době vykonává tyto nejdůležitější funkce: předsedkyně České společnosti pro neurovědy ČLS JEP, předsedkyně poroty soutěže Česká hlava, členka světového výkonného výboru IBRO, členka Vědecké rady IKEM, členka podborové komise GA ČR, členka Grémia AV ČR pro řízení komisí pro obhajoby DSc., předsedkyně komise pro obhajoby DSc. v oboru biomedicína, členka poradního sboru SÚKL, členka Výkonného výboru Academia Europea pro biomedicínské obory, členka výkonného výboru Světové společnosti pro neurochemii. V letech 2007–2008 vybuodovala z projektu JPD 2 v areálu biologických ústavů v Krči Inovační biomedicínské centrum ÚEM AV ČR, jehož hlavní součástí je první podnikatelský inkubátor v oblasti biomedicíny v AV ČR. ■

Programové prohlášení

ve společenských vědách. Akademie věd bude muset vzít v úvahu při hodnocení také aplikovaný výzkum, inovace, spolupráci na pregraduální a postgraduální výuce a spolupráci s průmyslem a soukromou sférou.

Od toho, který výzkum může přinést hodnotné výsledky a má být podporován, máme grantové agentury, které nejlépe posoudí jednotlivé projekty tím, že jednotlivci nebo skupině přidělí finanční prostředky. To je ale jen systém financování jaksi „navíc“. Český systém financování vědy, včetně ústavů AV ČR, stále neodpovídá celosvětové praxi, kdy granty zahrnují např. i platy. V českém prostředí má každý vědec plný vědecký úvazek (zajištěn plat i vybavené výzkumné prostory) ve „svém“ ústavu a grantové peníze jsou skutečně navíc, aby řešily nedostatek peněz na materiál, přístroje a platy. To teoreticky a často i prakticky vede k tomu, že mnoho let přežívají v ústavech neproduktivní jedinci, kteří sice nejsou neschopní, ale nejsou dostatečně motivováni k dosažení kvalitních výsledků. Tuto situaci bychom postupně měli řešit, cestu vidím např. v přidělení mnohem větších a dlouhodobějších grantových prostředků všem skupinám, které prokazují soustavně kvalitní výstupy, tak aby nevzrůstala zátěž vědců s administrací několika relativně malých grantových projektů, aby plné úvazky byly pouze pro klíčové a řídicí pracovníky v ústavech, aby přinejmenším část nebo celé platy mladých vědců byly hrazeny z těchto grantů.

Považuji za velmi nutné si uvědomit, že v mládí přicházejí ty nejlepší myšlenky, máme nejvíce energie a většinou se soustředíme jen na výzkum. Tam by proto měla směřovat podpora grantových agentur ve formě grantů, ve formě postupně se zvyšujících financí podle výsledků. K mladým proto také musíme směřovat podporu, protože tam je budoucnost české i evropské vědy. Více bych proto podporovala vytváření samostatných skupin mladých vědeckých pracovníků do 35 let (u žen-matek do 40 let) v ústavech AV, a to nejen finančním příspěvkem ústavům pro tyto vědce, ale v plánech Akademie věd bych prosadila i další pomoc mladým vědcům a vědkyním. Mladé vědkyně potřebují citlivý přístup k mateřské dovolené a k pracovní době. Dojednám za AV ČR s investory výstavbu a výhodné půjčky na byty a domky v blízkosti ústavů, výstavbu akademických komplexů, kde by byly i školky a služby za velmi výhodné ceny a dlouhodobé půjčky. Troufám si nalézt investory a uskutečnit tuto výstavbu s ne příliš velkými náklady pro AV. Bytová výstavba

V posledních měsících mne několik významných pracovníků AV ČR vyzvalo, abych kandidovala na předsedkyni Akademie věd. Jsem sice spokojená ve funkci, kterou zastávám, ale domnívám se, že ne pouze jednotlivé ústavy AV, ale Akademie věd jako organizace a především její vedení potřebuje změny, nové tváře a nové myšlenky. AV by se měla stát především orgánem koncepčním, v co nejmenší míře direktivním a orgánem, ve kterém hlavní slovo mají představitelé všech ústavů AV ČR – skutečných veřejných výzkumných institucí, jejichž samostatnost je podporována a nikoli omezována. Pro modernizaci AV navrhuji následující konkrétní kroky, které jsou v souladu s politikou vlády ČR i Evropské komise. V případě zvolení se především soustředím na následující úkoly:

Podpora kvalitního výzkumu

Je nezpochybnitelné, že je nutné podporovat všechny výzkumné směry, které přinášejí hodnotné výsledky. Jsem příznivcem scientometrie, která pokud zohledňuje rozdíly v oborech výzkumu, je jistě nejlepším ukazatelem práce vědců střední generace a nás starších. Proto by měla být hlavním kritériem např. při udělování vědeckých hodností a při přidělování grantových prostředků pro základní výzkum. Na druhé straně celou řadu významných aktivit jednotlivce i institucí takto změřit nelze, např.

by byla v takovém rozsahu, že by byla dostatečná pro všechny zaměstnance AV.

Mluvím o kvalitě výzkumu, protože nemám ráda slovo excellence, je totiž zavádějící ve svém významu. Možná je vhodné oslovení „Vaše excellence“ v diplomatických službách, dá se tak možná označit i nějaká instituce, ale excelentního vědce bych nehledala, jelikož jeho definice je sporná. Rozhodně to pro mne není vědec, který pouze publikoval článek v *Nature*, kde je celá řada autorů. Jeho práce byla často provedena především v zahraničí a mnohdy ani nezakládá další významný rozvoj vlastní výzkumné školy v České republice. Chceme přece mít vynikající vědce v našich ústavech. Nejdůležitější je vybudovat vlastní výzkumný tým, vlastní unikátní směr výzkumu, který je světově uznáván např. oceněními, pozvanými přednáškami na kongresech, členstvím v edičních radách, členstvím v projektech EU. Ústavy AV ČR a mnoho jejich pracovníků je to nejlepší, co máme.

Přesto je třeba si v současné době transformace naší vědy, která zdaleka není dokončena, vážít práce všech ústavů a v případě pochybnosti o kvalitě výzkumu připravit s řediteli těchto pracovišť takový plán, který povede k výraznému zvýšení kvality. Já bych rozhodně nenavrhovala útlum některých oborů na úkor jiných. Zlepšení úrovně výzkumu bych nejprve doporučovala naopak cestou posílení výzkumu v dané oblasti, rozvinutím dalších směrů v ústavu a přijetím schopných vědeckých pracovníků. Nejsou špatné obory výzkumu, ale špatný a dobrý výzkum. Bylo by také velmi špatné podporovat jen několik vynikajících vědců, v našich ústavech musíme mít nejen nadprůměr, ale důležité je, jak kvalitní je průměr.

Při zakládání veřejných výzkumných institucí se mi nelíbila tendence chtít tradičně dobře fungující a dostatečně velké ústavy spojit v ještě větší celky. Není důležité, jak je ústav veliký nebo sídlí-li několik různých ústavů v jedné lokalitě. Většinou jsem neslyšela smysluplné argumenty pro toto slučování. Domnívám se, že ústavy mají mít jasné zaměření a cíle. Budu naopak podporovat vznik několika nových ústavů Akademie věd, které odpovídají nově vyvinutým směrům výzkumu ve světě.

Řízení a koncepce Akademie věd

Akademie věd sice má Sněm, Vědeckou radu, Akademickou radu a předsednictvo jako výkonné orgány AV ČR, ale jen občas je svolána porada ředitelů, kde jsou ředitelé více méně informováni, co bylo a bude. Mohou vznést dotazy a diskusní příspěvky, ze kterých nejsou přijata žádná nová usnesení. Kapacita řídicích schopností ředitelů a významných

vědců v ústavech tak zůstává koncepčně nevyužita. Jistě jsou tyto orgány velmi výkonné a potřebné, zvláště panuje-li zde koncepční shoda, o čemž však nejsem přesvědčena. Domnívám se, že je příliš omezována pravomoc ústavů jako veřejných výzkumných institucí. Pro mne by byli ředitelé nejdůležitějším poradním orgánem. Celou řadu novel by mělo nejprve schvalovat nebo přinejmenším projednat shromáždění ředitelů, aby mohly být předloženy Akademické radě nebo Sněmu. Konečně se domnívám, že určitou reorganizaci potřebuje i Kancelář AV, která by více než nadřízeným orgánem měla být orgánem poradním.

Současnou politiku vlády považuji v zásadě za správnou a jsem přesvědčena, že ji v základě bude prosazovat jakákoli vláda. Rada pro výzkum a vývoj (RVV) má bezpochyby zájem na zvýšení kvality našeho výzkumu, na zlepšení jeho financování, na posílení grantových agentur a na zvýšení inovačního potenciálu. Drobné neshody mezi Radou pro výzkum a vývoj, vysokými školami, Akademii věd České republiky a dalšími subjekty nic nemění na tom, že současný systém výzkumu potřebuje reformu. AV ČR by v tomto procesu měla hrát pozitivní úlohu, pomoci dopracovat v zásadě správné koncepce a zajistit pro ústavy AV ČR co nejlepší podmínky pro výzkum. Není sporu, že největší vědecký potenciál je v AV ČR, ale tento potenciál je třeba si udržet. Je úkolem předsedy AV zasahovat do vytváření koncepce RVV (ve které nemohou zasedat jen nejprestižnější vědci, ale především osoby zodpovědné za jednotlivé rezorty a osoby schopné neustranně reprezentovat klíčové směry výzkumu) a do koncepcí navrhovaných novel zákonů (např. č. 130/2002 Sb.). Předseda AV ČR je zodpovědný za udržení úrovně ústavů Akademie věd jako nejlepších vědeckých institucí v ČR. Jeho úkolem je spolu s Akademickou radou zajistit co nejlepší podmínky pro výzkum v ústavech Akademie věd, a to nejen po stránce finanční. Pracovníci AV ČR by měli být klíčovými členy hodnotících komisí. Důležitou kapitolou působnosti AV ČR je také postgraduální studium a vědecké hodnosti.

Spolupráce s vysokými školami a vědecké tituly

Akademie věd a vysoké školy nejsou a nesmí být konkurenty. Tak jak to je v zemích s vyvinutou ekonomikou, jsou obě instituce společensky potřebné. V obou je kladen důraz na vědu a výzkum. Akademie věd, jejímž podobným zahraničním modelem jsou např. Max-Planck-Gesellschaft nebo CNRS (ovšem s výjimkou výše zmíněného odlišného modelu financování) se více soustřeďuje na základní výzkum a postgraduální výuku, zatímco VŠ

na pregraduální výuku. Myslím, že většina z nás tradičně a příkladně spolupracuje s vysokými školami i s rezortními ústavy. Společné výzkumné projekty, granty a centra jsou toho dokladem. Po roce 1989 založili mnozí pracovníci AV nové výzkumné laboratoře na vysokých školách, jejich cílem bylo posílit výzkum zničený na VŠ komunistickým režimem. Stále však velké množství absolventů VŠ absolvuje postgraduální studium v ústavech AV ČR. Jsou to školitelé v ústavech AV, kteří udržují vysokou úroveň postgraduálního studia, které není všude na VŠ na stejné úrovni. Známe jen málo pracovníků AV, kteří neučí nebo neučili na VŠ. Tuto spolupráci ve výuce je nutné v Akademii věd dále rozvíjet.

Jsem přesvědčena o prospěšnosti udělování vědeckých titulů v AV ČR. Ukázalo se, že i přes některé výhrady se osvědčuje titul DSc. Stále více a více pracovníků AV ČR a pracovníků VŠ má zájem tento titul získat. Dle stanov Grémia pro

udělování titulu DSc. zahrnují kritéria pro jeho udělení z vědeckého hlediska nejnáročnější požadavky, převyšující často nároky na vysokoškolské profesory. Je třeba pokračovat a zasadit se o to, aby AV mohla udělovat i titul Ph.D., jestliže se postgraduální studenti školí v ústavech AV nebo mají jako školitele vědeckého pracovníka z AV. Vznikla by tak zdravá soutěž o úroveň postgraduálního studia, která by byla velmi prospěšná pro naši vědu. Všichni víme, že v AV na tyto studenty kládeme vysoké nároky, které se projeví v celé jejich další vědecké kariéře. Domnívám se, že v takovém případě dostávají VŠ finanční prostředky na tyto studenty neprávem, jelikož tyto přísluší ústavům AV. Bylo by možné navrhnout udělování titulu „research profesor“ vhodného pro vědce jak v AV, tak na VŠ. Kritéria pro udělení tohoto titulu nebo titulu „profesor honoris causa“ by mohla být podobná těm, která dnes platí pro udělování titulu DSc., ale významnou složkou pro jeho udělení

by byla také výuka postgraduálních studentů. Tento titul by mohl být udělován i vědeckým pracovníkům VŠ.

Inovační politika v AV ČR

Považuji přechod ústavů AV ČR na veřejné výzkumné instituce za klíčový faktor modernizace české vědy. Dává ústavům větší rozhodovací pravomoc, dovoluje jim zakládat podnikatelské subjekty, a tím využívat finanční prostředky z dalších zdrojů. Pokládám takové aktivity, pokud jsou promyšlené, za velmi vhodné, i když v žádném případě ne za nezbytné. Dosavadní praxe ukazuje, že vedení AV ČR bylo k těmto aktivitám v nejlepším případě velmi rezervované, spíše však doba předběhla jeho tradiční myšlení. Nelze se tomu divit, není to náplní vědeckých pracovníků těmto aktivitám rozumět, ale je povinností vedení Akademie věd zajistit ústavům veškerou kvalifikovanou pomoc. Ta nespočívá v zastrahování a kladení připomínek, ale v pomoci ústavům situaci aktivně vyřešit. Část právního oddělení AV by se měla na tyto problémy specializovat. Je třeba si říci, že zakládání společných podnikatelských subjektů ústavů Akademie se soukromou sférou je věcí podporovanou Evropskou unií a naší vládou. Ty ústavy, které z takové činnosti mohou profitovat, zajistí i ekonomický rozvoj naší země. Také proto, mimo jiné, jsme přecházeli na veřejné výzkumné instituce. Podporovala bych rozvoj inovačního potenciálu ústavů tak, aby došlo k bezproblémovému a účelnému založení komerčních subjektů s ústavy AV. Získali jsme jako ústav s touto problematikou velké zkušenosti při zakládání společnosti Biolnova, s. r. o. Nadále je třeba poskytnout veškerou pomoc ústavům Akademie při zakládání a. s. nebo s. r. o., aby vědci ani vedení ústavů nemuseli procházet dlouhým procesem proškolení jak takový subjekt založit. Na druhé straně bylo by vhodné proškolovat průběžně zájemce v potřebných znalostech o zakládání komerčních subjektů, jejich legislativě a řízení. U vedoucích pracovníků by AV ČR mohla poskytnout příspěvek na získání MBA.

Myslím si, že je zásadní chybou podporovat v AV ČR pouze základní výzkum, i když nikdy bych neslevila z toho, že kvalitní základní výzkum je alfou a omegou akademického výzkumu a že ústavy jako takové je podle něj třeba hodnotit. Ty ústavy, které mají příslušnou kapacitu a výstupy, by se však měly soustředit i na aplikovaný a translační výzkum. Navrhuji zřizovat na některých ústavech oddělení aplikovaného výzkumu, podporovat vznik spin-off firem např. formou výstavby inkubátorů, které vytvářejí inovační prostředí. Toto prostředí zahrnuje lidi (vědce), proces (inkubátor), partnerství (sou-

kromý sektor), prosperitu (nová úspěšná firma). Akademie musí podporovat současně výzkum aplikovaný, který poznání transformuje k využití, a dokonce i výzkum translační, vedoucí ke komerčnímu uplatnění, např. přináší potřebný produkt pro zdravotnictví. Je možné na toto téma prostudovat červnové číslo *Nature* 2008 a poučit se, jak k tomu přistupují řídicí a vědecké instituce v USA a v jiných zemích.

V případě, že AV přehodnotí v tomto směru svoji politiku, získá nejen stabilnější pozici jako instituce, ale i více peněz na vědu a výzkum. Na tyto aktivity by bylo rozhodně možné získat finanční prostředky navíc od vlády, z Technologické agentury po jejím vzniku, od soukromých subjektů i z prostředků EU. Akademie věd potřebuje vlastní oddělení, které pracovníkům našich ústavů nebo ústavům pomůže s inovacemi po stránce vzdělávací, legislativní, právní a finanční. Toto oddělení nemůže suplovat AR ani dozorčí rady, protože nemají příslušné znalosti. AV by mohla v počátku vyčlenit prostředky formou půjčky, a snížit tak závislost ústavů na podpoře od soukromých subjektů. Je však třeba odstranit stávající překážky, např. odpor vedoucích akademiků včetně zřizovatele proti komercializačním aktivitám vědců, vytváření atmosféry nedůvěry v soukromé subjekty (chtějí nás okrást a podvést, raději si to nechme pro sebe, i když to

využít neumíme), řešit problémy s využíváním duševního vlastnictví (je přečehován podíl instituce, ne vše lze patentovat) a upravit zákon o střetu zájmů ve vědě. Naše zákony jsou v tomto směru příliš přísné a potřebují změnu.

Akademie věd a mezinárodní spolupráce

V oblasti mezinárodní spolupráce se domnívám, že Akademie věd tradičně mezinárodní spolupráci podporuje. Pokud se týče projektů EU a naší malé úspěšnosti v nich, AV nemůže mimo zohlednění tohoto faktu v hodnocení ústavů příliš významně stimulovat vědce k větší účasti v projektech EU. Jsou to totiž sami zahraniční partneři, kteří si vybírají naše nejlepší vědce, které pro řešení projektů potřebují. Stimulací by mohlo být např. automatické dofinancování takového projektu naší stranou, např. z prostředků AV. Co by ale vedení Akademie věd především mělo zajistit, je kvalifikovaná agentura AV zabývající se přípravou projektů EU koordinovaných českými vědci, tak jako ji má INSERM nebo UCLA. Jen tak je možné vytvářet týmy koordinované našimi vědci.

Podpora mezinárodní spolupráce se nemusí soustředit pouze na zajištění stáží našich vědců na zahraničních pracovištích, protože to vůbec není problém. O naše vědce je na zahraničních pracovištích velký zájem. Měli bychom se soustředit na všechny možnosti, aby zahraniční vědci pobývali dlouhodobě u nás. Je třeba zlepšit podmínky pro hostování zahraničních vědců (platové podmínky, cizinecká policie atp.) a financovat stipendia pro zahraniční studenty a postdoktorandy v našich ústavech.

Závěry

Vážení, můžete spatřovat nevýhodu mé kandidatury v tom, že jsem ve vedení Akademie věd dosud nepracovala. Považuji to za zdravé, za příliv nových myšlenek a koncepcí, jednoznačně za přísun čerstvého vzduchu. Myslím si, že moje celoživotní vědecká dráha dokazuje, že jsem schopna týmové práce, dokážu uskutečnit cíle, které považuji za správné, jsem oblíbená mezi svými podřízenými, náš ústav řídím velmi demokraticky. Důkazem toho je, že jsem byla třikrát zvolena ředitelkou Ústavu experimentální medicíny a nyní zároveň předsedkyní Rady instituce (RI). Nebojím se vstoupit do nových oblastí výzkumu a do nových rolí, ve kterých se rychle orientuji a dosahuji vytýčených cílů.

V případě, že mi dáte důvěru, udělám vše pro modernizaci AV ČR. Budu naslouchat a čekat na všechny vaše připomínky a návrhy, chci vědět, co pracovníci a ústavy Akademie věd trápí, a všem návrhům budu věnovat náležitou a konkrétní pozornost. Myslím si, že v současné době to je především:

- Spravedlivé hodnocení ústavů podle celkového vědeckého výstupu se zřetelem na obor výzkumu.
- Modernizace vedení a řídicí politiky AV ČR.
- Důraz na požadavky ředitelů, podpora jejich účasti na řízení AV.
- Podpora mladých vědeckých pracovníků a mladých vedoucích skupin.
- Úprava systému financování, zavedení systému financování velkých projektů pro všechny kvalitní skupiny vědců.
- Výstavba bytů, domů a infrastruktury pro vědce ústavů AV.
- Podpora působení zahraničních pracovníků v našich ústavech.
- Aktivní účast vedení AV na zvýšení kvality výzkumu v ústavech.
- Legislativní, finanční a odborná podpora inovací v ústavech I. a II. vědní oblasti.
- Možnosti zakládání nových ústavů nebo společných subjektů.
- Aktivní účast AV na změně zákonů a novel, které negativně ovlivňují výzkum a vývoj v ČR. ■

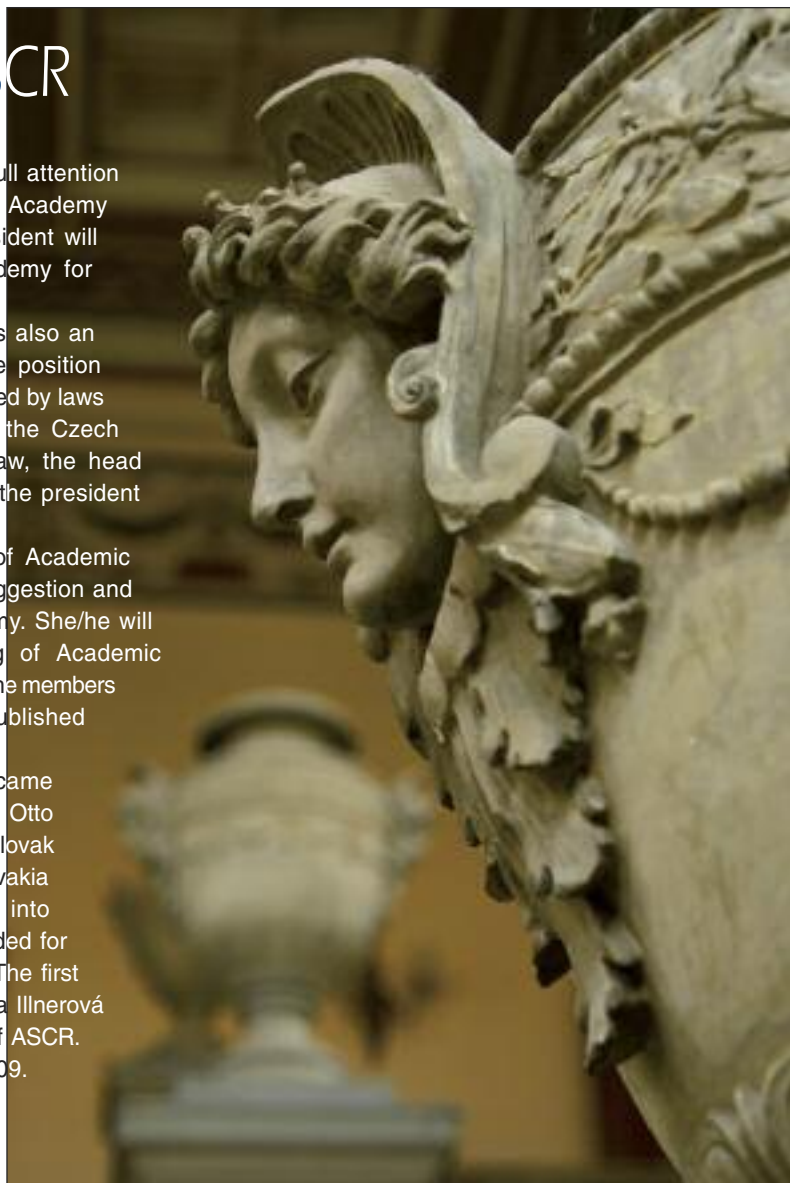
PRELIMINARY TO THE NOMINATION OF THE PRESIDENT OF ASCR

This supplementary issue of *Academic Bulletin* devotes full attention to the preliminaries of voting for a new president of Academy of Sciences of the Czech Republic (ASCR). The new president will assume her/his office on March 25, 2009 and will lead Academy for the following four years.

The president of ASCR is a leading representative and is also an administrator of the Academy's category of the budget. The position of president, the attendant authority and function are established by laws which were validated by resolution of the Government of the Czech Republic on May 24, 2006. Under the updating of this law, the head of ASCR will be for the first time nominated to the post by the president of the Czech Republic.

The candidate will be selected by the XXXIII Meeting of Academic Assembly. The president of Czech Republic will ratify its suggestion and the nominee will be established as the new head of Academy. She/he will assume the office on the occasion of the XXXIV Meeting of Academic Assembly on March 25, 2009. The list of proposed nominees for the members of Academic Board and Scientific Board of ASCR will be published in a section of *Academic Bulletin*.

Let us be reminded that in 1989 the Czech Republic became a democratic state through the Velvet Revolution. Then Prof. Otto Wichterle (1992–1993) was elected president of the Czechoslovak Academy of Sciences (CAS). After the separation of Czechoslovakia into two states in 1993 and a transformation of the CAS into the Academy of Sciences of the Czech Republic, it was headed for two electoral terms by Prof. Rudolf Zahradník (1993–2001). The first woman at the head of scientific organization was Prof. Helena Illnerová (2001–2005). In 2005, Prof. Václav Pačes became president of ASCR. His electoral term will have been completed in the spring of 2009.

AKADEMICKÝ BULLETIN

Vydává: Středisko společných činností AV ČR, v. v. i., 110 00 Praha 1, Národní 3
ISSN 1210-9525, registrační číslo MK ČR E 8392

Šéfredaktorka: Mgr. Marina Hužvářová (HaM), tel.: 221 403 531, fax: 221 403 356, e-mail: huzvarova@ssc.cas.cz

Redakce: Ing. Gabriela Adámková (srd), tel.: 221 403 247, e-mail: adamkova@ssc.cas.cz; Mgr. Luděk Svoboda (lsd), tel.: 221 403 375, e-mail: svoboda@ssc.cas.cz;
fotografie Stanislava Kyselová (skys) – není-li uvedeno jinak, tel.: 221 403 332, e-mail: kyselova@ssc.cas.cz;
tajemnice redakce Bc. Markéta Pavlíková, tel.: 221 403 513, e-mail: pavlikova@ssc.cas.cz
Překlad resumé: Luděk Svoboda, John Novotney; jazyková korektura: Irena Vítková, tel.: 221 403 289, e-mail: vitkova@kav.cas.cz

Redakční rada: předseda – doc. RNDr. Jiří Kolbek, CSc., DSc. (AR); členové – PhDr. Antonín Kostlán, CSc., Ing. Karel Pacner, Jiří Padevět, Mgr. Tomáš Palatý, prof. PhDr. František Šmahel, DrSc., JUDr. Miroslav Šmidák

Grafická úprava: Zuzana Grubnerová
Tisk: Serifa, s. r. o., Jinonická 80, 158 00 Praha 5, e-mail: serifa@volny.cz

Příspěvky přijímáme e-mailem na adresu abicko@ssc.cas.cz. Redakce si vyhrazuje právo příspěvky krátiť. Za odborný obsah příspěvku ručí autor.

Adresa redakce: Praha 1, Národní 3, 4. patro – Viola; <http://abicko.avcr.cz>, <http://ab.avcr.cz>.
Mimořádné vydání AB vychází v říjnu 2008.

